

maximam operam et studium contulit, ita eam laudibus prosecutus est:

Foliis rosa decoris,
Rosa singularis, o flos,
Rosa prima cura veris,
Rosa cœlitum voluptas,
Chariton choros frequens.

Et paulo post:

Cum vere patre florum
Socianda laus rosarum.
Rosa flos odorque divum:
Rosa hominum voluptas,
Decus illa Gratiarum.

Olim enim Gratiis sacram fuisse rosam, ob insignem floris elegantiam, auctor est Pausanias, lib. VI; cum ejus venustas et *καλλιπυλλος* (ut loquitur Anacreon), id est, foliorum decor et ornatus, ipsammet vivam imaginem pulchritudinis exprimat. Aurora quoque, quæ aureo vultu splendorem solis faciem reducit, quæ mundum novo pingit lumine, et rutilanti lucis flore spargit omnia, ab antiquis auctoribus Dea rosea, ab Anacreonte *ροδοδάκτυλος*, id est, roseis digitis decora, nuncupatur. Præterea veteres Poetæ quamprimum Minervam e capite Jovis prodiisse fingunt, statim nobilem rosarum stirpem editam, matrisque sinu exceptam fabulantur. Constantinus Cæsar lib. XI *De Agricultura*, cap. XVIII, ut rosæ suavitatem exprimeret, e divino nectare in terram effuso eam emanasse testatur. Hæc Josephus Stephanus. Pierius vero *Hieroglyph.* 58, cap. 1: Flos, inquit, hic tam venustus, tam suaveolens, tam pulcher visu, tam suavi odore delectabilis, humanæ sit imbecillitatis hieroglyphicum, ac boni momentanei signum; tam brevis illi vita, tam caducus decor, ut quo die florens vicensque enituerit, eodem ipso defloreat et elanguescat. Hinc elegantissimus poeta, quicumque ille fuit, qui rosam, quæ Maroni adscribitur, celebravit, vel deploravit potius, repentinam hanc jucunditatis rapinam ita lamentatur:

Mirabar celerem fugitiva ætate rapinam,
Et, dum nascuntur, consenuisse rosas.

Quantum vero illud habet invidiæ, et acerbæ in rerum naturam querimonie!

Quam longa una dies, ætas tam longa rosarum,
Quas pubescentes juncta senecta premit.

Et inferius: Illud etiam memoratu dignum, quod rosæ simulacrum, bonum significat quod undique circumseptum sit malis, ac proinde voluptates nostras amaritudinis et asperitatis plenas. Nam, ut S. Ambrosius in *Hexæmetro* philosophatur, rosam spina sepsit, tanquam humanæ vitæ speculum ostentaret, et quod esse potuit suavitatis, finitimi curarum stimulis sæpe compunctum, amarescere videatur; vallata enim est elegantia vitæ nostræ, et quibusdam sollicitudinibus obsepta, ut

tristitia semper adjuncta sit hilaritati. Quare non illepide Catullus Venerem, quæ jucunditatis hilaritatisque auctor præcipuus habetur, spinosas ait in pectore curas serere. Quod autem rosa et rubet et pungit, affectus amatorii signum esse Placides affirmat, utpote qui sine verecundiæ rubore, et facinorosi criminis exulceratione esse non possit.

Rosam primitus spinis caruisse S. Basilius tradit, postea vero pulchritudini floris additos esse aculeos, ut quod ex voluptate oblectamentum perceperimus, propinquo inde dolore exulcerati, qui ex delicti recordatione emergit, statim amittamus. Cujus rei monumentum spinas tribulosque tellus ipsa nobis passim ostendat. Insuper, sicut spina rosam tuetur, sic mortificatio castitatem conservat. Qua de causa S. Benedictus, sentiens tentationem carnis, in spinis se volutavit, illoque dolore noxiam voluptatem exstinxit. Dumetum hoc spinarum visitans S. Franciscus, anno Domini 1222, spinasque exoseculans, eisque signum crucis imprimens, miraculo dumetum in rosetum pulcherrimarum rosarum ferax convertit, quæ etiamnum perdurant, multisque regis sanitatem attulerunt; de quo acute Poeta:

Virgineum sepiet florem Benedictus acutis
Vepribus, et proprii rore cruoris alit.
Hinc dumeta novas tanto fecunda liquore,
Franciscique manu culta tulere rosas.
Falsa quidem roseo cecinere e germine Vates,
Sed latuit salso carmine vera fides.
Scire cupis rosei flos exeat unde pudoris?
Sola rosas potuit gignere puncta Venus.

Ita Waddingus in *Annal. Minorum*, anno Christi 1222, num. 5.

Jam, quod comparat sapientiam rosæ in Jericho, significat Jerichuntis rosas fuisse excellentiores cæteris, sive specie et rubore, sive odore (Jericho enim Hebraice *odorem*, vel potius *exspirationem odoris* notat; unde ab ea dicta videtur urbs Jericho), sive magnitudine, sive altitudine; nimirum roseta ibidem excrevisse in arbores, vel certe in arbusta. Rosam enim hic collocat Siracides inter cedrum, cypressum, palmam et oleam, quæ omnes sunt arbores. Forte etiam rosæ Jerichuntis alterius ab aliis fuere speciei et generis. Certe Saligniacus, tomo IX, cap. VI, scribit prope fontem Jericho, quem ex salso dulcem reddidit Eliseus IV, *Reg. II*, in spinosis arboribus pulcherrimos nasci flores, quas rosas Jerichuntinas vocant, illasque id habere gratiæ, ut nocte Natalis Domini sese aperiant, postea se concludant, licet sicca sint et arida, in testimonium Virginei partus, ut credere licet, ait Adrichomius in *Descript. Terræ sanctæ*, in *Fonte Elisei*.

Sic rosa Chinensis arbor, vel potius arbustum est, foliis similis ficui, carens spinis, quæ rosam profert similem nostræ colore; sed ita ut primum albeseat, deinde sensim tota in rubrum sese con-

vertat. Vidimus eam e China Romam translata, ibidem hoc anno jubilæi 1625, in decembri sub Natalem Domini cum stupore intuentium florentem, rosasque proferentem primo candidas, mox rubeas et purpureas. Mirum est quod de ea hoc anno in lucem edidit noster P. Joannes Baptista Ferrarius Senensis, Hebraicæ linguæ in Collegio Romano professor, qui primus semen ejus e China acceptum, Romæ sevit, educavit, arborescens florensque hoc anno effecit, uti oculatus sum testis; illam enim cubiculo meo oppositam, imò appositam quotidie specto. Sic ergo ipse in oratione 25, cujus titulus: *Ætas florea*, rosam Chinensem pingit: «Videas frondibus, magnitudine ac forma pampinos imitantibus convestitam, e smaragdino dehiscentis calicis conclavi, multiplici foliorum syrmate regaliter explicato, in publicam lucem prodire, lucis ipsius formosa discrimina quotidie sic æmulantem, ut initio quidem candidam, deinde ex candida rubentem, postremo saturò colore purpuream, hoc est simul aliam, simul eandem admireris, et quotidiani miraculi novitate fateri cogaris, ad florum reginam, quæ tanquam sol alter, variæ fuco lucis diem colorèt, colorum principes vicissim accedere tributarios.»

Porro errant qui rosam Jericho censent esse omni speciem, quos recenset et confutat Matolus in *Dioscor.* lib. I, cap. XIX: «Ommino, ait, plodendi sunt, qui pro certo asserere non ventur eam stirpem esse amomum, quam Jerichuntam, a Jericho Palæstinæ oppido, appellant. Iam hanc plerumque ad nos e Jericho defertunt illi qui ad sanctissimum Redemptoris nostri Sepulcrum peregre proficiscuntur. Ea enim est quam nostrates mulieres rosam divæ Mariæ vocant. Constat hanc amomum non esse quod folia albæ vitis non proferat, nec ullo spiret odore. Legitimum enim valde odoratum est, adeo ut nares feriat primo statim occurso, organumque recipiat. Cordus, libello *De Consciendis pharmacis*, satis inconstanter de amomo disseruit; quippe in compositione aureæ Alexandrinæ pro certo asserit amomum verum esse rosam Jerichuntis; in compositione vero theriacæ sui ipsius oblitus, habere nos amomum negat. Utuntur Jerichunta nostrates mulieres, tempore partus, ad investigandam pariendi horam; quandoquidem (ut ipsæ fatentur) in aquam demissa, non prius fatiscit, quam fetus nasci incipiat. Tanta inter Christicolæ irrepit superstitio!» De rosa Jerichuntica scripsit insignem librum D. Joannes Sturmius, philosophiæ ac medicinæ in Academia Lovanensis doctor.

Pro plantatio rosæ Syrus vertit *ערב ורד* *arbat vardo*; quam vocem si divides, idem est quod planta vel plantatio rosæ, uti habet Noster et Græcus; sin conjunctim legas, et quasi unam dictionem accipias, significat bupthalmum; itaque Syri legunt, unde vertunt, et sicut bupthal-

mus in Jericho; adduntque: Bupthalmus est planta quædam quæ germinat secus decursus aquarum, et habet flores sicut rosa (idem apparet in icone bupthalmi quam exhibet Clusius, lib. III *Histor. plant.* cap. xxx) et appellatur vulgariter apud Arabes *arbor Mariæ*. Dicitur bupthalmus per crasin, quasi *βόδις ὀφθαλμῶς*, id est bovis oculus, quod illi sit similis; sicut *buglossa* dicitur quasi *βόδις γλώσσα*, id est bovis lingua, quod illi herba hæc assimiletur. Unde Plinius, lib. XXV, cap. VIII: «Est et bupthalmos, inquit, similis boum oculo, folio fœniculi, circa oppida nascens, fruticosa caulibus, qui et manduntur decocti. Quidam *cachlam* vocant. Hæc cum cera scirrhomata discutit.»

Mystice, rosa in Jericho est B. Virgo in sublunari hoc orbe (Jericho enim Hebr. *lunam* vel *odorem* notat): omnia enim encomia rosæ, jam data, multo aptius conveniunt B. Virgini, quæ ornatissima sua pulchritudine et dignitate omnem mundi splendorem vincit. Ipsa enim est aurora rosea, virtutum gratia simul pulcherrima et uberima, æque ac splendidissima ac fulgentissima, quæ umbris depulsis novum lumen edidit mundo, *Cant.* cap. VI, 9. Ipsa est, quæ post longam peccati, tristitiæ et desolationis hiemem enata, novum ver gratiæ, lucis et consolationis mundo attulit. Quocirca in Dominica *Lætare*, quæ sub festum Annuntiationis B. Virginis occurrere solet, rosa a Pontifice Romano benedicitur, tanquam lætitiæ gaudiique prænuntia (ut ait Innocentius III, sermone hæc de re edito), ut inde omnes agnoscant novam prolem, et propagationis spiritualis sobolem editam in Ecclesia, cum scilicet ipsa purissima Virgo lætitiæ et exultationis florem, ornamentum humani generis, et totius orbis auctorem in se concepit et corporavit. Insuper, rosa verecundiæ et virginitatis insigne, quam nisi Virginum virginum denotat? Sane Columella, lib. X, rosam florem pudicitiae plenum nuncupat. Ad hæc, odorata est rosa, et odore diffluit. Quis vero in Maria virtutum omnium quasi odoramentorum fluxum non sentit? quis eo non trahitur, et suavitate non allicitur? quis in illius unguentorum odorem non currit? Etenim per eam maximum odorem notitiæ suæ Christus manifestat in omni loco (ut ait Paulus, II *ad Corinth.* II) divinitatis thymiana, amomum, muscum et omnem pigmentorum exquisitam elegantiam effundit et effilat, et quasi balsamum aromatizans odorem suavitatis emittit, floribusque Paradisi (ut ait S. Epiphanius) totum mundum exornat; adeo ut merito rosa Jericho fuerit appellata.

Quare B. Cyrillus Alexandrinus, orat. *Contra Nestorium*: «Hæc est Virgo, inquit, per quam sancta Trinitas in universo orbe glorificatur et adoratur, per quam cœlum exultat, per quam Angeli et Archangeli lætantur, per quam dæmones fugantur, per quam tentator diabolus cœlo decidit, per quam prolapsus plasma in cœlum

denuo subvehitur; per quam universa creatura, idolorum verania detenta, ad veritatis cognitionem perducta est; per quam sanctum Baptisma obtigit credentibus, per quam exultationis oleum consecratur, per quam toto terrarum orbe fundatae sunt ecclesiae, per quam gentes adducuntur ad poenitentiam; per quam, ut paucis absolvam, unigenitus Dei Filius iis qui in tenebris et umbra mortis sedebant, lux resplenduit; per quam Prophetæ futura prænuntiaverunt, per quam Apostoli salutem gentibus prædicarunt, per quam mortui exsuscitantur, per quam reges in sancta Trinitate regnant. » Unde eleganter Sedulius, lib. II *Carm.* alludens ad rosam, quam S. Basilius et S. Ambrosius in *Hexam.* censent initio mundi creatam sine spinis, post peccatum vero spinas induisse, ita canit :

Et velut in spinis mollis rosa surgit acutis,
Nil quod lædat habens, matremque obscurat honore;
Sic Evæ de stirpe sacra veniente Maria,
Virginis antiquæ facinus nova virgo piavit:
Sicut spina rosam, genuit Judæa Mariam.

Hinc B. Hermannus Joseph, mire B. Virgini devotus et familiaris, eam nuncupare solebat rosam suam, nec sine causa. Nam quadam vice ab illa visitatus, et cœlesti consolatione perfusus, vidit ab ea per cubiculum suum spargi perplures fragrantissimi odoris rosas, quas ipse reverenter colligens pretioso in calice collocavit. Unde ipsa crebro eum visitans, consolans, et familiariter colloquens, ipsum suum fidelem amicum, sacellanium, quin et sponsum appellare solebat. Quadam enim nocte apparens eidem specie pulcherrima, comitata Angelis, Angelorum unus dexteram Hermanni apprehendens et manui B. Virginis copulans, his verbis eam illi despondit : « Hanc ego Virginem tibi trado sponsam, sicut fuit olim desponsata Joseph, ut nomen sponsi pariter cum sponsa accipias, et de cætero Joseph vociteris. » Hoc et plura exstant in Vita ejus apud Surium, die 7 aprilis, quam ejus familiaris amicus, vir gravis, conscripsit.

Rosa igitur B. Virginis venustatem, dignitatis item et gratiæ suaveolentiam, cum puritate vitæ, charitatis ardore morumque suavitate conjunctam, nobis exhibet. Unde Damascenus, orat. 1 *De Nativitate* : « O rosa, inquit, quæ ex spinis, id est Judæis, orta es, ac divina fragrantia omnia perfudisti. » Atque hac de causa B. Virginem, quasi rosam cœlestem, fideles rosario (cujus auctor et propagator fuit S. Dominicus) sive corona, eenties et quinquages iterando Salutationem Angelicam, honorant.

Similes rosæ mysticæ sunt virgines Dei amore fragrantæ, quæ magnæ Dei matris asseclæ, eam salutatum et laudum suarum rosariis coronant. Talis Siculæ Jerichuntis rosa emicuit B. Rosalia virgo, cujus sacras corporis exuvias Deus optimus maximus hisce diebus, quibus hæc scribo,

post quingentorum fere annorum latebras, miraculorum multitudine et gloria coruscantes ad salutem Siciliae totiusque Italiae, mire patefecit; dum per easdem communem pestis luem omnia populantem stitit et sustulit. Quocirca Illustriss. Dom. Archiepiscopus, ac senatus populusque Panormitanus illas publicis colendas honoribus exposuit, anno Jubilæi 1625. Inventum fuit virginis corpus in Erectæ montis specu, lapideo corifice circumseptum. Humor enim frigidi loci nativus depositum Rosaliæ corpus circumfluens, ac temporis diuturnitate congelatus, crystallinam velut arculam, pellucidumque velut sarcophagum eidem conformaverat. Perinde quasi satis patrio monti non fuerit se totum ad civem atque alumnam suam tumulandam addicere, nisi suas etiam lacrymas, e supercilio jugi guttatim expressas, ac rigido pene dolore gemmantes, instillasset ad eandem tumulo illustriore condendam, imo pandendam; ut non tam in sepulcro jacens Rosalia videretur, quam lucens in crystallo rosa. Nata est B. Rosalia ex illustri stirpe, quæ cum regibus Siciliae e manu Maurorum liberatoribus affinitatem contraxerat, Panormi, in urbe prænobili, quæ tota portus est, ut notatur ex nomine (*Ἐρμος* enim Græce portus est et monile, quale portus hic inter alia dedit beatam Rosaliam). Parentem habuit Quisquinæ et Rosarum (est regio Siciliae ita dicta, quod quovis anni tempore rosas vernet) principem Sinibaldum. Neque enim alibi nasci cœlestis hæc rosa debuit, quam in terrestrium principatu rosarum. A teneris se Deo dedit, ac velut rosa calyculum mentis ad radios Solis divini exorientis explicuit. Vix aulam aspexit, cum eam exaggerata voluntate despexit. Rosæ videlicet, ut imitabatur nomen, sic adhibebatur exemplo. Rosa enim veram dat tragœdiam mundi vanitatum indicem, cum unius diei spatio flos regius et foliorum syrmate purpurascens, mox iis languidis et concidentibus ad terram prostratus, misere devolvatur, floris cadaver, ventorum ludibrium, calcantium pedum opprobrium. Hoc meditant B. Rosalia, mundi pompas et regales nuptias aspernata, paternam et regiam deserens domum, in maxime desertam ditionis suæ partem iter sola suscepit, sed viæ comites habuit Angelos. In monte specum sibi virgo delegit, et quasi speculam, e qua continenter ad tutelam virginitatis excubaret; utque ipsos lapides haberet officii monitores, in eadem spelunca susceptæ vitæ propositum lapidi inscripsit, his verbis : EGO ROSALIA, SINIBALDI QUISQUINÆ ET ROSARUM DOMINI FILIA, AMORE DOMINI MEI JESU CHRISTI, IN HOC ANTRO HABITARE DECREVI. Hic herbarum radicibus et rore cœlesti victitans, totam se dedit orationi, lectioni, meditationi, jejuniis, penitentiae, flagellis, ciliciis, ac crucem et Christum crucifixum semper in oculis, semper in mente habebat; cujus in aspectu Rosaliæ transigebatur cor, ut amoris jaculo sauciata, sanguinem

cordis, lacrymas per oculos, amoris vulnera, profunderet. Hic Rosalia instar rosæ purpuream se Christo suo pinxit, flagello usa pro penicillo, cruore pro colore. Hic ab Angelo modum orandi edocta, rosarium precum ad numerum globulorum decurrens, tot rosas quot preces, per Angelum ad Christum et Virginem Deiparam coronandos, in calathis transmisit. Post mortem inventi sunt globuli precarii circa pectus et inter ipsius digitos, quibus coronam laudum magnæ Dei Matri supplex offerebat. Quare vicissim varia ab Angelis obsequia, et florum munera recepit. Ac tandem sub mortem a Christo Domino in gremio matris, quasi in thalamo regali consistente et blandiente, modulantibus Angelis, corona ex auro et rosis coronata, assistentibus SS. Ecclesiae principibus, Petro et Paulo, quasi ad cœlestes Agni nuptias invitata, dormientis in morem componens sese, sola in antro peregrini montis, Angelis notissimo, hominibus inaccesso, roseam et virginem in manus Christi Domini efflavit animam; atque Angelo duce, rosas etiam redimito, ad cœlestem sponsi thalamum deducta, in æternum regnat et triumphat. Constans est fama corpus ejus, instar S. Catharinæ, angelico ministerio sepultum; quod et immane integrumque saxum, cui undique inclusum, conclusum et oclusum fuit (omnem naturæ hominumque vim et artem superans) reipsa proclamat. Exstant hæc omnia in tabulis et picturis Siciliae pervetustis, atque exinde in iconibus Romæ approbatis, et in ære incisis affabre exsculpta, indeque impressa anno elapso, qui fuit a partu Virginis 1627. Saxo ergo ejus sepulchrali hoc epitaphium inscribas, quod Martialis api inscripsit lib. I, *epigramm.* 95 :

Et latet et lucet Phaetontide condita gutta,
Ut videatur apis nectare clausa suo.
Dignum tantorum pretium tulit illa laborum;
Credibile est ipsam sic voluisse mori.

19. QUASI OLIVA SPECIOSA (Græce *εὐσπέρης*, id est *decora*) IN CAMPIS. — Syrus, sicut oliva nutrita fuit in campo; Vatablus, ut elegans oliva, et ut platanus ab aquis excellit. Oliva speciosa est tum caudice, tum fronde semper virenti, tum maxime fructu, ex quo exprimitur oleum, quod, ut ait S. Bernardus in illud *Cant.* 1 : « Oleum effusum nomen tuum; lucet, pascit et ungit. Fovet ignem, nutrit carnem, lenit dolorem; lux, cibus, medicina. Vide idem et nunc de sponsi (Christi) nomine. Lucet prædicatum, pascit recogitatum, invocatum lenit et ungit. » Quæ sigillatim deinde explicat, et fuse prosequitur serm. 15 in *Cant.*

Recte ergo sapientia comparatur olivæ et oleo, quia oliva symbolum est primo, misericordiæ; secundo, pacis; tertio, nectoris; quarto, mansuetudinis; nihil enim lenius et tranquillius oleo; unde Joannes Sinæ monachus : « Velut uter oleo repletus, fluctuum rabiem in serenitatis tranquillitatem commutabat; » quinto, hilaritatis et lætitiæ;

sexto, spei; septimo, nitoris; octavo, pinguedinis; nono, æternitatis. Vide plures analogias inter oleam et sapientiam, interque oleum et sapientes sanctosque, quas recensui *Genes.* viii, 11; *Zachar.* iv, 11, et *Apocal.* xi, 4. Hinc celebris illa corona nobilis, quam hoc carmine expressit Poeta :

E lauro, quercu, ac olea duce digna corona,
Prudentem, fortem pacificumque decet.

Hæc omnia mystice adaptes B. Virgini, quæ recte dicitur oliva speciosa, idque in campis, tum quia omni tempore et loco, ac pro omni morborum genere, quasi mater misericordiæ, omnibus eam invocare volentibus, ad opitulandum est exposita; tum quia nobis viatoribus tentationum æstu, tanquam solis ardore afflictis, in campis apertis, ubi similes arbores desunt, optatum suo umbraculo præbet refrigerium; tum quia Deipara est veluti campus absque colono, quia sine viri opera Christum genuit, eumque omnibus accedentibus exposuit. Unde ipse ait *Cant.* 11 : « Ego flos campi. » Tum denique, quia ipsa B. Virgo campus est virginitatis, omnibus ad eam necessitatibus suarum causa recurrentibus patens et apertus, æque ac frugifer et salutaris.

Denique olea est sapientiæ et castitatis symbolum; unde olea Palladi sive Minervæ erat sacra; vera autem Pallas est B. Virgo. Audi Pierium *hierogl.* 53, cap. xvi : « Quod vero pertinet ad Minervam, quæ innupta, quæ virgo perhibetur, merito ea sibi olea asciscit, cum puritate pudicitiaque non minus olea, quam Minerva delectetur. Græci enim, ut Rutilius Taurus ait, jubent olivam, cum plantatur et legitur, a mundis pueris atque virginibus operandam; credo, inquit, recordati, arbori huic esse præsidem castitatem. Florentinus quoque, lib. *De Re rustica*, adeo puram esse oleam tradit, ut collectores etiam non nisi puros amet, qui cum ad olivationem accedunt, jurant se non aliunde quam ab uxore sua venire; ita fieri ut anno insequenti uberiorem proventum exhibeant. Præcipue vero aiunt Anaxarbi, quæ Ciliciæ est civitas, oleas esse fecundissimas, quoniam a castis tantummodo pueris colantur. » Hæc Pierius; quæ tamen cum grano salis accipienda sunt, ut a superstitione Gentilium caveamus.

Memorable est quod scribit auctor *Histor. plantarum* in olea, glycyrizam (vulgo regalizia, sive lignum dulce), si olea adhærescat, et circa ejus stipitem radices agat, oleam sensim emori et enecari; sic si castitas versetur in deliciis, ab eis enecatur et suffocatur. Rursum, olea ex se insipida et agrestis, fit sapida et edulis, si sale et aceto maceretur; ita sapida fit stabilisque castitas, quæ sale et aceto mortificationis perficitur et maceratur. Denique olea, ut fundant oleum, multis pistilli ictibus contundi debent; sic car-

nem jejuniis aliisque austeritatis modis contumacis oportet, si ex ea oleum puritatis et virginitalis, Deo et Angelis gratæ, exprimere destinas. Hæc ergo tua sit Carthusia, uti fuit S. Pauli I Cor. cap. ix, vers. ultim. « Castigo, inquit, corpus meum, et in servitutem redigo. » Vide ibi dicta.

ET QUASI PLATANUS EXALTATA SUM JUXTA AQUAS IN PLATEIS. — Syrus, nutrita sui sicut platanus super aquas; Græca, ut platanus ab aqua evecta, vel exaltata sum. « Platanus » a πλάτος, id est latitudine, dicitur, eo quod late ramos et folia expandat, quibus umbram in æstu solis viatoribus et advenis præbet gratissimam; adeo « ut gentes vectigal pro umbra pendant, » ait Plinius, lib. XII, cap. 1; hinc aquas adamat, quia ad tot tantosque ramos et folia alenda, multo humore indiget. Rursum, platanus folia arcent vespertiones, ait Pierius hierogl. 25. Insuper iisdem nido impositis, ciconiæ ab ovis pariter et pullis arcent noctuas iis noxias et exitiales, nimirum arbor genialis opponit se aliti lethali; noctuæ enim foliorum platanus contactum non ferunt, sed ex eo illico in torporem illabuntur, et quasi obstupescunt, ait ex Eliano Pierius hierogl. 17, cap. VII. Vide quæ de platano dixi Ezech. xxxi, 8.

Similem umbram, refugium et refrigerium in omni ardore persecutionis, tribulationis, tentationis, æque ac iræ et vindictæ divinæ, ad se confugientibus præbet Sapientia et Christus, juxta illud: « Sub umbra illius quem desideraveram sedi, » Cant. ii, 3. Et: « Sub umbra alarum tuarum protege me, » Psal. xvi, 8. Et: « Qui habitat in adjutorio Altissimi, in protectione Dei cæli commorabitur. Dicit Domino: Susceptor meus es tu, et refugium meum; Deus meus, sperabo in eum. Scapulis suis obumbrabit tibi, » Psal. xc, vers. 1. Idque facit in plateis, id est, in viis latis hujus mundi, puta, in conversatione cum tam vario tamque dissoluto et difficili hominum genere, ubi major est umbræ et refrigerii necessitas.

Rursum, platanus repræsentat B. Virginem. Nam platanus patulis diffunditur ramis, habet folia instar scutorum et peltarum; sic B. Virgo est quasi platanus, patulis diffusa ramis, quibus universos homines abscondit et protegit; perfugium est, protectio, scutum et asylum omnium ad se confugientium. Nulla est tentatio, nulla calamitas, nullus labor, nullum periculum, nullus hostis, contra quem B. Virgo validissima scuta peltasque, opem suam implorantibus, non suggerat et suppeditet.

Porro, perperam nonnulli hæc aliter dispungunt, ac in plateis referunt ad sequens, cinnamomum et balsamum, dum sic legunt, in plateis sicut cinnamomum et balsamum odorem dedi. Nec enim cinnama et balsama in plateis, sed in hortis nascuntur.

20. SICUT CINNAMOMUM ET BALSAMUM AROMATIZANS ODOREM DEDI. — Pro balsamum aromatizans, Com-

plutenses legunt ὡς πάραδος, id est, sicut pila vel massa aromatum; alii, ὡς παλάτι, id est, sicut massa carycarum vel ficum aridarum. Ita Vatablus. Melius Romana et cætera Græca legunt, ἀσπλάθος ἐρωματιστῶν, id est aspalathus aromatum, id est aromaticus, quia pro ὡς παλάτι, per diastolen duarum vocum, legunt per systolen, unica voce, ἀσπλάθος. Unde Tigurina, in modum cinnamomi et aspalathi odorem spiravi aromaticum; Syrus, sicut cinnamomum et thymiana, et myrrha electa suavem reddidit odorem meum. Quocirca pro balsamum hic in Latino legendum esse aspalathus, vel aspalathum, censent nonnulli, tum quia ita legunt Græca et nonnulla Biblia Latina manu scripta, ac disertè Rabanus, Jansenius et Lyranus qui legit aspalathum: quod non intelligentes ii qui Biblia olim descripserunt, pro aspalathum videntur scripsisse balsamum tum quia balsami mox mentionem faciet Siracides versu sequenti.

Porro, aspalathus arbor parva, vel potius arbustum est, redolens, præsertim apparente iride, uti tradit Plinius lib. XII, cap. xxiv (cujus verba ex Rabano mox recitabo), et Aristoteles in Problem. sect. 12, num. 3, ubi et hujus rei causam indagat. Quod apte congruit ad litteram Sapientiæ, ac mystice B. Virginis et Sanctis. Iris enim symbolum est misericordiæ et gratiæ Dei, a quo omnis sapientiæ decor odorque dimanat. Rursum, iris symbolum est incarnationis Christi; hæc enim est quasi arcus cælestis habens duo cornua, id est, duas naturas, divinitatem scilicet et humanitatem, uti septem analogiis ostendi Genes. ix, 13. Ab incarnatione autem Christi omnis B. Virginis nostraque sapientiæ et sanctitatis derivantur. Quare, licet illa ante Verbi conceptionem et incarnationem plena esset gratia, uti salutata est ab Angelo, tamen mox ubi Verbum in se concepit et corporavit, quasi plena Deo mirabiles sapientiæ et sanctitatis odores et ardores in Judæa, ac deinde per universum orbem sparsit.

Secundo, Dioscorides aspalatho has dat virtutes lib. I, cap. xix: « Aspalathus, inquit, multis spinis horrens, vim calefaciendi cum astringione obfinet. Unde decoctum cum vino ad tetra oris ulcera colluenda convenit, ad nomas genitalium et sordida ulcera infunditur; subjectum in pecto, partum extrahit. Alvum sistit ejus decoctum, et sanguinis rejectionem potu cohibet, urinae difficultatem inflationesque discutit. » Galenus, lib. VI Simplic. medic.: « Aspalathus, ait, gustu quidem acris, simul et astringens est; facultate vero ex dissimilibus constat, nempe partibus sui aeribus excalefaciens, partibus vero aliis, austeris scilicet, refrigerans. Itaque utriusque ratione desiccet, et proinde ad putredines et fluxiones est utilis. » Insuper pharmacopœi aspalatho utuntur ad theriacam, ut eorum peritissimi Romæ mihi asseruerunt, ac ipsum aspalathi lignum mihi exhibuerunt; quod sane odorem habere gratum, seu masculinum deprehendi. Simili modo Sa-

omnes fluxos concupiscentiæ motus omnesque animæ putredines desiccet, contraque omnes venenatas diaboli suggestiones theriacam et antidotum dat presentissimum.

Sed audi Rabanum, hunc locum egregie, tam litteraliter quam tropologice, explicantem: « Sicut cinnamomum, inquit, et aspalathum aromatizans odorem dedi: Cinnamomum et aspalathum aromaticæ arbores sunt. Nam cinnamomum dictum, quod cortex ejus in modum cannæ sit rotundus et gracilis, gignitur in Indiæ et Ethiopiæ regionibus, frutice brevi, duorum tantum cubitorum, colore subnigro vel cinereo tenuissimum virgarum. Nam quod in crassitudinem extenditur, despectui est; quod vero gracilius provenit, eximium: quod cum frangitur, visibile spiramentum emittit ad imaginem nebulae seu pulveris. » De aspalatho vero Plinius Secundus ita refert: « In eodem tractu aspalathus nascitur, spina candida, magnitudine arboris modicæ, flore roseo, radix ejus unguentis expetitur. Tradunt in quocumque frutice curvetur arcus cælestis eandem, quæ sit aspalatho, suavitatem odoris existere, sed in aspalatho inenarrabilem quamdam: quidam eum Erysisceptrum vocant, alii sceptrum. Ejus probatio est in colore rufo vel igneo, tactuque spisso, et odore castorei. Permutatur in libras quindecim. »

Subjicit Rabanus tropologiam, dicens « Hæc ergo duo arbusta, pro sui brevitate a quibusdam inter herbas deputantur odoriferas; quæ recte pro ipsa brevitate, humiles spiritu quorum est regnum cælorum, significant: qui, quasi purpureo vestiti colore, semper Dominicæ sunt passionis memores, semper ipsi ad patiendum pro Domino parati, qualis erat qui ait: Quoniam propter te morte afficimur tota die, æstimati sumus ut oves occisionis. Nam et hæc est virtus, quæ maxime inter nos animorum motus ac lascivias, quasi viscerum dolores castigare ac tollere consuevit. Cum, recogitantes quid pro nobis passus est Deus, minus nos pati quam meremur cognoscamus. Bene ergo junguntur cinnamomum et aspalathum; quia Dominicæ passionis sacramento, nostræ conversationis conformari debet status; ut juxta Joannis sententiam, sicut ille pro nobis animam suam posuit, ita et nos discamus pro fratribus animas nostras ponere. Nam quod cinnamomum coloris subnigri vel cinerei esse perhibetur, animis congrui humilium, qui fragilitatis propriæ conscii, quotidianis in precibus Deo dicere norunt: Loquar ad Dominum meum, cum sim pulvis et cinis. Et iterum: Ipse me reprehendo, et ago penitentiam in favilla et cinere. Quod autem aspalathum spinæ candidæ similitudinem habet flore roseo, significat quod dolorem passionis Dominicæ in nostra conversationis angustia quotidie debemus imitari, juxta illud Evangelicum: Qui vult (inquit) venire post me, abneget semetipsum, et tollat crucem suam quotidie,

et sequatur me. Quod autem radix ejus unguentis expetitur, significat humilitatem Christi, omnium virtutum odorem commendare, et ad suavitatem æternæ dulcedinis electis Dei redundare. »

Porro, moderni medici et phisici de aspalatho dissident. Aliqui enim censent aspalathum esse sandalium rubrum, quos refellit Matthiolus in locum citatum Dioscoridis. Ibidem Amatus et Ruellius censent aspalathum esse lignum Rhodium, ex quo globuli preceptorii conficiuntur: Matthiolo et Cornario planta est ignota. Verum, quia Biblia omnia impressa, etiam a Romanis emendata, constanter legunt, sicut cinnamomum et balsamum, non, aspalathum, itaque pariter legit Ecclesia in Officio Ecclesiastico B. Virginis, omnesque cæteri Doctores et Interpretes; hinc hanc quoque lectionem explicandam, imo retinendam censeo. Igitur, postquam Siracides comparavit sapientiam tribus arboribus majoribus, odoratis et præstantibus, scilicet cedro, cupresso, palmæ, nunc eandem comparat tribus minoribus arbutis, sed magis odoratis et præstantibus, quorum quodque est aromatizans, id est, aromaticum odorem, quin et ipsum aroma ex se diffundens. Frutex enim cinnamomi fundit aroma cinnamomi, frutex balsami fundit opobalsamum (cum aspalathus nullam det resinam vel aroma), frutex myrrhæ stillat myrrham.

Porro, cinnamomum inter aromata delicatissima numeratur, adeo ut veteres finxerint illud in nido phœnicis nasci, teste Plinio, lib. XII, cap. xix. Odorem habet suavem, sed pariter delicatum et subtile: quocirca aliis aromatibus, ut nardo, myrrhæ, etc., misceri solebat. Unde Martialis, lib. IV, epigramm. 15:

Jam bene rara suo miscentur cinnama nardo.

Et Ovidius, Metamorph. xv:

Quassaque cum fulva substravit cinnama myrrha.

Insuper Galenus, lib. De Antidotis: « Optimum, inquit, cinnamomum dignosces, si sit odoratisimum, et indicibilem quamdam odoris gratiam super alia aromata referat.

Cinnamomum dicitur quasi canna amomi: canna enim, vel calami speciem habet: unde Hebr. vocatur קנמן kinnamon, a קנה cane, id est canna. Ab Hebræo autem kinnamon Græci, Latini cæterique vocarunt cinnamomum. Quare minus vere Garcias ab Horto, lib. I Aromatum historie cap. xv, cinnamomum censet dici quasi Chinesium amomum, eo quod mercatores Chineses ex Zeylano insula (ea enim optimum fert cinnamomum) illud in alias oras deveherent et venderent: unde Persæ illud vocant Darchini, id est lignam Chinesense.

Balsamum vero inter aromata excellit: unde vocatur aromatizans; Tigurina, aromaticum, id est fragrans, non tantum odore, sed et aromate ex

eo stillante : stillat enim opobalsamum; *επος* enim succum significat, *q. d.* succum balsami. Audi Plinium, lib. XII, cap. xxv : « Omnibus odoribus præfertur balsamum, uni terræ Judææ concessum, quondam in duobus tantum hortis, utroque regio, etc.; viti similior est quam myrto; folium proximum rutæ, perpetua coma. Inciditur vitro, lapide, osseive cultellis, succus e plaga manat, quem opobalsamum vocant, eximie suavitatis, sed tenui gutta. »

Audi et Brocardum, Saligniacum, Bredenbachium, et ex iis Adrichomium, in voce *Engaddi*, ubi nascitur balsamum : « Sunt, inquit, balsama arbusculæ, uni omnium terrarum Judææ quondam concessæ, quas vineas Engaddi Salomon in Canticis nominat; quarum frutices, si acuto vitro, lapide, osseive cultellis incidantur, stillant succum pretiosissimum, eximie suavitatis, quem opobalsamum vocant, præferturque omnibus odoribus. Hunc hortum, seu vineas balsami, tempore Herodis magni, Cleopatra Ægypti regina, concedente Antonio, vel amatore, vel marito, invidens tantam felicitatem Herodi, transtulit in Ægyptum, ubi irrigatur a fonte parvo, uberrime tamen fluente, in quo fama est sæpe lotum a B. Virgine puerum Jesum, adeoque ex eo potum sibi et sponsæ suæ sanctum Joseph paravisse, cum in Ægypto esset; atque ideo ab incolis in veneratione et cultu haberi maximo. Sunt tamen adhuc surculi quidem balsamorum in monte Engaddi, sed nullius cultus, nullius proventus : videlicet, hoc est justitiæ Dei justissimum iudicium, qui sese ulciscitur de peccatoribus et persequentibus nomen suum, ut quoniam Herodes olim balsami possessor, puerum Jesum persequeretur, Jesus fugiens in Ægyptum, post se traxerit balsami hortum. » Et inferius : « Messis balsami talis est : decerpitur folium ex stipite contra solem, moxque gutta lucida et mire fragrans scaturit ex ruptura; et hic balsami pretiosissimus liquor vitreis vasis colligitur, minime fluxurus nisi ad ortum solis fiat ruptura. Fonticulus autem Jesu parvulus est, non sufficiens irrigationi totius horti : quare Saraceni alium foderunt juxta illum puteum, ex quo quatuor boves aquam protrahunt per rotam, sperantes ex vicinitate fontis Jesu aquam fore salubrem; at longe aliter res evenit, donec missis canalibus, aquam putei ducent in fontem Jesu. Quo facto, largiter et salubriter ex aquis mixtis rigatur balsami hortus. Mirum dictu! Verumtamen a meridie sabbati usque ad auroram diei lunæ, boves nullo verbere impelli possunt, ut in protrahenda aqua laborent : quod est fidei nostræ testimonium celebre. Sed et Saraceni hic se et pueros suos lavant, non ut baptizentur, sed ut corporum suorum fetorem naturalem evadant. » Hæc Adrichomius.

Hinc patet quam recte sapientia, sapientes et sancti, ac imprimis B. Virgo, comparetur cinnamomo et balsamo. Nam *primo*, balsamum pro-

prium fuit Judææ, sed inde delatum et celebratum per totum orbem; sic et B. Virgo nata, educata, vivens et defuncta in Judæa, sicut odorem et famam sparsit per totum mundum. Eadem, sicut ex Judæa fugiens Herodem, balsamum secum traxit in Ægyptum; ita et veram Dei cognitionem cultumque, puta Christianismum, ipsa a perfidis Judæis transtulit ad Ægyptios cæterasque gentes.

Secundo, balsami odor virtutem habet masculinam et fortem : quocirca balsamum velut virile et generosum, reliquisque unguentis præcellens, viris adhiberi solebat, cum feminis daretur amomum Assyrium, aliaque id genus delicata unguenta, juxta illud Martialis, lib. XIV, *epigram.* 54 :

Balsama me capiunt, hæc sunt unguenta virorum ;
Delicias Nini vos redolet nurus.

Hinc sacramenti Confirmationis, quo perfecte christiani efficiuntur, unguimurque quasi milites et athletæ Christi ad pugnam contra diabolum, carnem et mundum, materia est chrisma, quod fit ex oleo et balsamo : ut scilicet christiani confirmati, memores jucundi odoris qui e balsamo efflatur, vitæ sanctitate, morumque suavitate cæteros omnes ad vitam Christianam virtutisque studium pellicere satagant.

Rursum Christi caro in Eucharistia est quasi balsamum, balsamans (ut ita dicam) corpora nostra, ut resurgant ad vitam immortalem : de qua re vide S. Joannem, cap. vi, vers. 50, 53, 58. Simili modo virtutum Deiparæ fragrantia nil habuit molle vel effeminatum, sed virilis fuit et mascula. Ipsa enim fuit virgo, imo virago, quæ non tantum feminas, sed et viros fideles in sui admirationem et imitationem rapuit, ut dicerent : « In odorem unguentorum tuorum curremus. » *Cant.* 1.

Tertio, quod balsami arbor (ut recte annotavit noster Spinellus *De Deipara*, cap. xxi) non cultro ferreo, sed osseo ac lapideo, et vitro incidatur, et (ut quidam dicunt) ea parte quæ respicit solem; inde vero fluat balsamum candidum, quod deinde rubescit et durescit. Hoc etiam Deiparæ aptari potest, quæ Christum, solem justitiæ, aspiciens, eumque penitus in se excipiens, non ferri materialis sectione, sed filii compassionem, qui lapis est angularis, et speculum sine macula vitreum, verisque ossibus constabat; transfigebatur, mittebatque non sanguinem, sed lacrymas et affectus candentes puritate, rubentes vero charitate : quorum meritum lucidissimum nullo unquam tempore mollitie evanescet, sed durum ad firmum stabit.

Quarto, balsamum Deiparæ nulla admixtione olei vel mellis est vitiatum. Quod hoc cap. v, 21, ex persona ejus dicitur, illis verbis : « Et quasi balsamum non mixtum odor meus. » Hoc autem S. Bonaventura in *Speculo B. Virgin.* cap. v, eleganter explicat : « Balsamum, inquit, misceri solet et vitari melle vel oleo; sed certe balsamum Spiritus Sancti in Maria non fuit mixtum, quia nec melle carnalitatis et mundanæ consolationis, nec

oleo vanæ laudis et adulationis fuit vitiatum; sed vera et pura Mariæ gratia fuit. »

Quinto, Pausanias in *Boeoticis*, lib. IX, scribit in Arabia plurimas vipersas sub balsami arboribus latitare, easque sub illis commorantes balsami pastu venenum amittere, ipsarum item morsus ob id esse innoxios. At vero, præsidio Deiparæ, quæ est mystice balsami arbor, dæmonibus per serpentes significatis, venenum adimitur, ne eorum morsus et nefariæ quas immittunt suggestiones, Deiparæ devotis noceant.

Quocirca S. Bonaventura in *Speculo B. Virgin.* cap. vii : « Odor, inquit, Mariæ fuit sicut cinnamomum in cortice conversationis, sicut balsamum interius in unctione devotionis, sicut myrrha in amaricatione castigationis; fuit quoque odor Mariæ sicut cinnamomum in actione, sicut balsamum in contemplatione, sicut myrrha in passione. O vere dives, quæ tam plena fuit odorifero Spiritus Sancti balsamo! ut ait S. Bernardus super illud : Spiritus Sanctus superveniet in te. » Idem ibidem, cap. v : « Balsamum, inquit, Mariæ est unctio gratiæ, quæ Mariæ copiosissime est infusa; unde S. Bernardus loquens de verbo illo : Spiritus Sanctus superveniet in te, ait : Pretiosum illud balsamum tanta tibi copia, tantaque plenitudine influet, ut copiosissime effluat circumquaque. »

QUASI MYRRHA ELECTA DEDI SUAVITATEM ODORIS. — Tigurina, ut præstantissima myrrha suaviter redolet; Syrus, sicut myrrha electa suavem reddidit odorem meum. Plinius, lib. XII, cap. xv, scribit myrrham esse arborem, id est arbustum altum quinque cubitos, spinosum, caudice duro et intorto, crassiore quam thuris, cortice levi, folio olivæ, sed crispiori et aculeato, juba olusatæ, quæ bis per annum inciditur, ut resina, puta liquor myrrhæ defluat. Sudat autem, inquit, sponte priusquam incidatur, quæ vocatur stacte, sive lacryma myrrhæ, eaque myrrha est præstantissima : sicut inter aliarum arborum resinas, lacryma quæ sponte fluit, est optima; ac inter vina, lacryma quæ ex urvis maturissimis sponte distillat, est sapidissima. Myrrha notat sapientis mortificationem, quæ parit in anima miram Dei consolationem et suavitatem, quasi aroma myrrhæ suavissimi odoris : hæc animam a putredine vitiorum servat incorruptam, sicut myrrha corpora defunctorum servat incorrupta. Ita Rabanus. Rursum, myrrha est compunctio suaveolens Deo, et lacrymæ cordis compuncti; unde myrrhæ hoc existat ænigma et hieroglyphicum :

De lacrymis, et pro lacrymis mea cœpit origo ;

Ex oculis fluxi, sed nunc ex arbore nascor :

Lætus honor frondis, tristis sed imago doloris.

Myrrha hæc excellit B. Virgo; unde de ea dicitur *Cant.* iii : « Quæ est ista quæ ascendit per desertum sicut virgula fumi, ex aromatibus myrrhæ et thuris, et universi pulveris pigmentarii? » In thure enim oratio sursum ascendens, sicuti in myrrha amara carnis mortificatio, insuavis illa

quidem, sed contra vitiorum putredinem apprime utilis, quæ orationem, ut sit efficacior, comitari debet, adumbrantur. In reliquo vero pulvere pigmentario, non modo virtutum omnium universitas, quæ in Virgine erant, designatur, verum etiam ne minutissimos quidem virtutum actus in Virgine desideratos ostendit, cum eos is qui in spiritualibus ditescere satagit, negligere non debeat. Hæc porro virgula in cælum recta ascendebat, quia in Deum Virgo sanctissima semper erat intenta; virtutibus quoque redolens, tanquam aromatibus in pulverem redactis, et in charitatis igne positis, circumstantes mira odoris suavitate replevit.

Ita Sophronius, serm. *De Assumptione* : « Dicta sane, inquit, quasi virgula fumi, quia gracilis et delicata; quia divinis extenuata disciplinis, et concremata intus in holocaustum incendii pii amoris, et desiderio charitatis. Ut virgula fumi ex aromatibus, nimirum, quia multis repleta est virtutum odoribus; manans ex ea fragrabat suavissimus odor, etiam Angelicis spiritibus. » Sic et Petrus Damianus, serm. *De Assumpt.* : « In myrrha, ait, continentiam, in thure devotionem intellige. » Et mox : « Hæc sunt duo quæ virginealem substantiam totam circumdedere virtute, continentia scilicet et devotio; quorum alterum carnem, alterum mentem ita possedit, ut caro mundissima, mens purissima genitricem Domini singularius consecrarent. » Et infra : « Universus pulvis pigmentarius in Virgine conjectus est, quia in ea virtutum conventus reverendum sibi thalamum consecravit; et, si cæteris per partes spiritus affuit, Mariæ tamen tota pulchritudo gratiæ supervenit. Hæc integræ fuerunt in ea species, scilicet pigmentariorum aromatum, sed in subtilissimum pulverem comminutæ : quia ipsa est quæ, fortioribus tribulantium malleis suppressa, vidit suum et Dei filium affigi cruci, militari lancea perforari, inter duos latrones positum exspirare. »

Porro myrrhæ, id est mortificationi fuisse addictam B. Virginem patet, tum ex eo quod ad stare voluit Christo filio suo cruci affixo, ut mortis et mortificationis ejus esset socia et consors; tum ex nomine : Maria enim, ut multi volunt, dicta est a מרר *marar*, id est amarus fuit; tum ex eo quod scribit S. Bonaventura in *Meditat. vitæ Christi*, cap. iii, B. Virginem cuidam personæ sibi devotæ (quam ipse putat fuisse S. Elisabetham) hæc verba dixisse : « Filia, dico tibi quod nullum donum, gratiam vel virtutem habui a Deo sine magno labore, continua oratione, ardentis desiderio, profunda devotione, multis lacrymis, et multa afflictione; dicendo cogitandoque semper placita sibi, sicut sciebam et poteram, excepta sanctificationis gratia, qua sanctificata fui in utero matris. » Ad diditque : « Pro certo scias quod nulla gratia descendit in animam, nisi per orationem et corporis afflictionem. » Idem sibi revelatum asserit S. Brigida in suis *Revelationibus*.